

SCHENDELBEKE SINT-AMANDUSKERK ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

COLOFON**Monument:**

Sint-Amanduskerk

Schendelbekeplein, 9506 Schendelbeke

Kadastrale gegevens:

Afdeling 7, sectie A, perceel 1227

Opdrachtgever:

Kerkfabriek Sint-Amanduskerk

p.a. Pijlekaart 103, 9506 Schendelbeke

Aannemer:

P. Nijs nv

E-laan 49, 9800 Deinze

Erfgoedconsulent:

Mevr. Nancy Lemay

Mevr. Sofie Van Turtelboom

Onroerend Erfgoed afdeling Oost-Vlaanderen

Gebr. Van Eyckstraat 4-6, 9000 Gent

Onderzoek:

FENIKX bvba

Weststraat 129h, 9940 Sleidinge, België

TI: 0472/ 9400 14, T2: 0486/202228

E-mail: fenikx@skynet.be

Website: www.fenikx.be

Onderzoeker: Marjolein Deceuninck

Opgravingsvergunning:

Nummer 2012/373 t.a.v. Marjolein Deceuninck, datum aanvraag: 4 september 2012

Bewaarplaats vondsten:

Kerkfabriek Sint-Amanduskerk

p.a. Pijlekaart 103, 9506 Schendelbeke

Code opgraving: SCH-12-SAK

C14-analyse: Rijksuniversiteit Groningen - Centrum voor isotopenonderzoek

Termijn van het onderzoek: september - oktober 2012

© Fenikx bvba

Alle afbeeldingen zijn eigendom van Fenikx bvba, tenzij anders vermeld.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

1. INLEIDING 7

- 1.1. Inleiding 7
- 1.2. Beknopte geschiedenis van de kerk 7

2. RESULTATEN VAN DE OPGRAVING 11

- 2.1. Inleiding 11
- 2.2. Bespreking sporen 11
- 2.3. Vondsten en staalname 15

3. BESLUIT 19

4. BIJLAGEN 23

1

INLEIDING

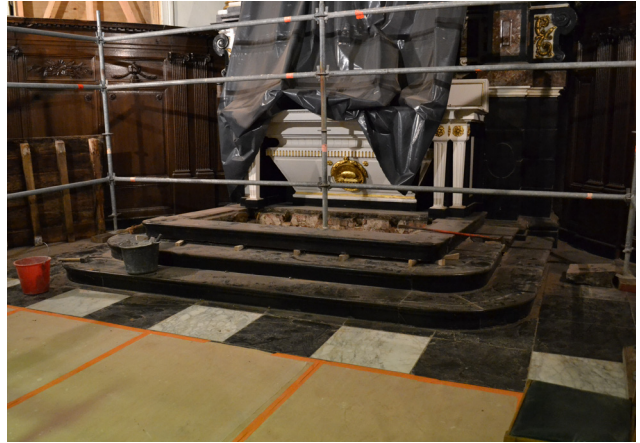

1. INLEIDING

1.1. Inleiding

Naar aanleiding van een ernstige verzakking zijn de vloer en de tredes voor het hoogaltaar in de Sint-Amanduskerk van Schendelbeke gedemonteerd. Vervolgens is het zandbed tot op een diepte van gemiddeld 40 cm weggehaald. Alle werken zijn onder begeleiding van archeoloog Marjolein Deceuninck uitgevoerd.

Schendelbeke is een deelgemeente van Geraardsbergen en bevindt zich in de zandleemstreek in het zuiden van Oost-Vlaanderen. Schendelbeke ligt op een lichte helling die vanuit de vallei van de Dender naar omhoog loopt.

Tredes voor het hoogaltaar, voor demontage

1.2. Beknopte geschiedenis van de kerk¹

In 1139 verwerft het H. Kruiskapittel van Kamerijk het patronaat over de Sint-Amanduskerk te Schendelbeke. Dit is de vroegste vermelding van een kerk in Schendelbeke. De heer van Schendelbeke sticht een kapelanij voor O.L.Vrouw in de Sint-Amanduskerk in 1282.

Tijdens de godsdienstoorlogen wordt de kerk volledig verwoest (1592), op de toren en de traptoren na. In het begin van de 17de eeuw wordt de kerk terug opgebouwd: heropbouw van de toren in 1600, van het schip in 1602 en een nieuwe sacristie in 1624. De vloer van 1606 wordt in 1670 al vervangen door een nieuwe. In 1757-58 wordt de zuidelijke zijbeuk vergroot en de zuidelijke sacristie verbouwd. De noordelijke zijbeuk wordt in 1762 vergroot en in 1776-77 wordt het huidige koor gebouwd, waarmee een einde komt aan een lange reeks bouwwerken. Het barokke, marmeren hoogaltaar wordt na 1790 in de kerk geplaatst maar het is onduidelijk waar het vandaan komt. In 1842 krijgt het koor een nieuwe vloer in zwarte gepolijste kalksteen en witte marmer en in 1863 wordt de noordelijke sacristie gebouwd. Op het einde van de 19de eeuw gebeuren een aantal aanpassingen aan de ramen en de toegangsdeur in neogotische stijl.

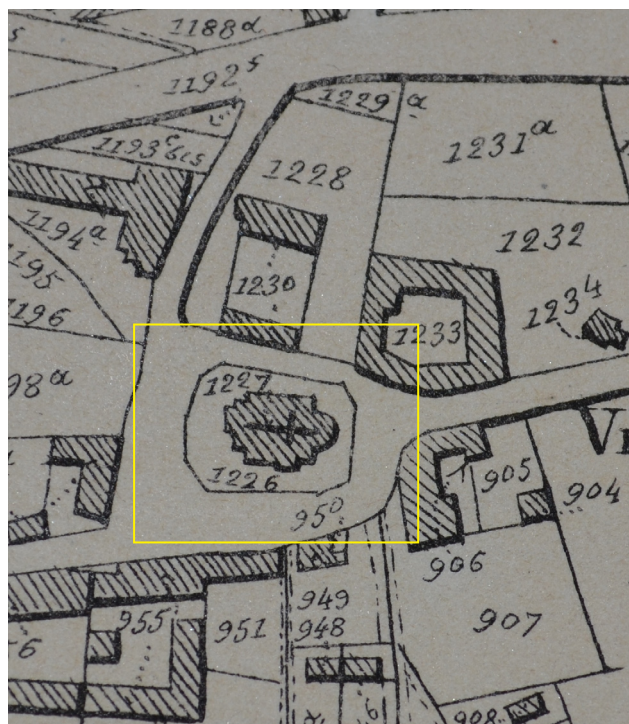
Om een nieuwe verbindingsweg tussen Onkerzele en de Aalstsesteenweg te kunnen aanleggen,

Openstaande voegen in de tredes

¹ Cock M., *Bouwgeschiedenis en meubilair van de Sint-Amanduskerk te Schendelbeke. Een chronologisch overzicht.*, 1 mei 2006.

wordt in 1965 het kerkhof rondom de apsis ruim twee meter afgegraven. Op zowel de Ferraris kaart als de Popp kaart is de situatie te zien zonder deze verbindingsweg. In 1966 worden de eerste barsten in het koor vastgesteld. In 2012 wordt de apsismuur gestabiliseerd en wordt de vloer en de treden voor het hoogaltaar gedemonteerd en herplaatst.

Popp kaart van de kerk van Schendelbeke, midden 19de eeuw (UGent, rug01:001871336)

Ferrariskaart van de kerk van Schendelbeke, 1777 (blad 49A)

2

RESULTATEN VAN DE OPGRAVING

2. RESULTATEN VAN DE OPGRAVING

2.1. Inleiding

De werken in de kerk zijn gestart met het verwijderen van de houten beplanking voor het hoogaltaar. Vervolgens zijn de tredes gedemonteerd met behulp van een takel en zijn alle vloertegels tot aan de kerkmeesterbanken verwijderd. Het zandbed en de ophogingslagen zijn tot op een diepte van 40 cm onder het vloerniveau manueel uitgescheept.

2.2. Bespreking sporen

De tredes voor het altaar zijn gefundeerd op rommelig metselwerk waarvan de bakstenen een formaat hebben van 24,5 x 11/11,5 x 5,5/6 cm. Het hoogaltaar in marmer bevindt zich op een ondiepe fundering (ca. 20 cm) in baksteen (S5a en S5b). Het baksteenformaat is 23,5/25 x 11/11,5 x 5 cm. Een deel van de vloer in Boomse tegels is uitgebroken om de fundering te kunnen plaatsen.

Onder de tredes is een oudere vloer in rode Boomse tegels aangetroffen (S1) met een formaat van 13,6 x 13,6 x 2,2 cm. De vloer is fragmentarisch bewaard maar de bewaarde zone is wel in vrij goede staat. De tegels zijn in halfsteens verband gelegd. Op de restanten van de oude vloer is de fundering van de altaartafel gemetseld (S6). De bakstenen zijn 20/21 x 11/12 x 6 cm groot.

Het belangrijkste spoor dat is aangetroffen, betreft de koorsluiting en de noordelijke koorhoek van een oudere bouwphase (S2). De oriëntatie van de koorsluiting is NW-ZO en de hoek vertoont een dubbele uitkraging. De uitkraging heeft vermoedelijk een bouwtechnische reden (versteving) maar kan eventueel ook esthetisch zijn. De bewaarde hoogte van de muur zit op de grens tussen funderings- en opgaand metselwerk gezien de huidige vloer zich vlak boven de bewaarde sporen bevindt. Het loopniveau van de oudere bouwphase ligt vermoedelijk net iets lager dan de huidige vloer in de kerk gezien het niet gebruikelijk is om bij een nieuwe bouwphase af te graven maar eerder om op te hogen. Daarenboven is aan de interieurzijde van de muur een laag witte kalkmortel aangetroffen van 1,5 cm breed die waarschijnlijk een restant van een bepleistering is. De muur is opgebouwd uit onregelmatige stukken natuursteen en een beige, zeer zandige kalkmortel. Door de bouw van het huidige koor is de muur in hoogte zeer onregelmatig bewaard. De zuidelijke koorhoek is daar-

Fundering van de altaartafel (S6)

Fundering van het hoogaltaar (S5a)

Fundering van het hoogaltaar (S5b)

Vloer in Boomse tegels onder de fundering van de altaartafel en de tredes (S1)

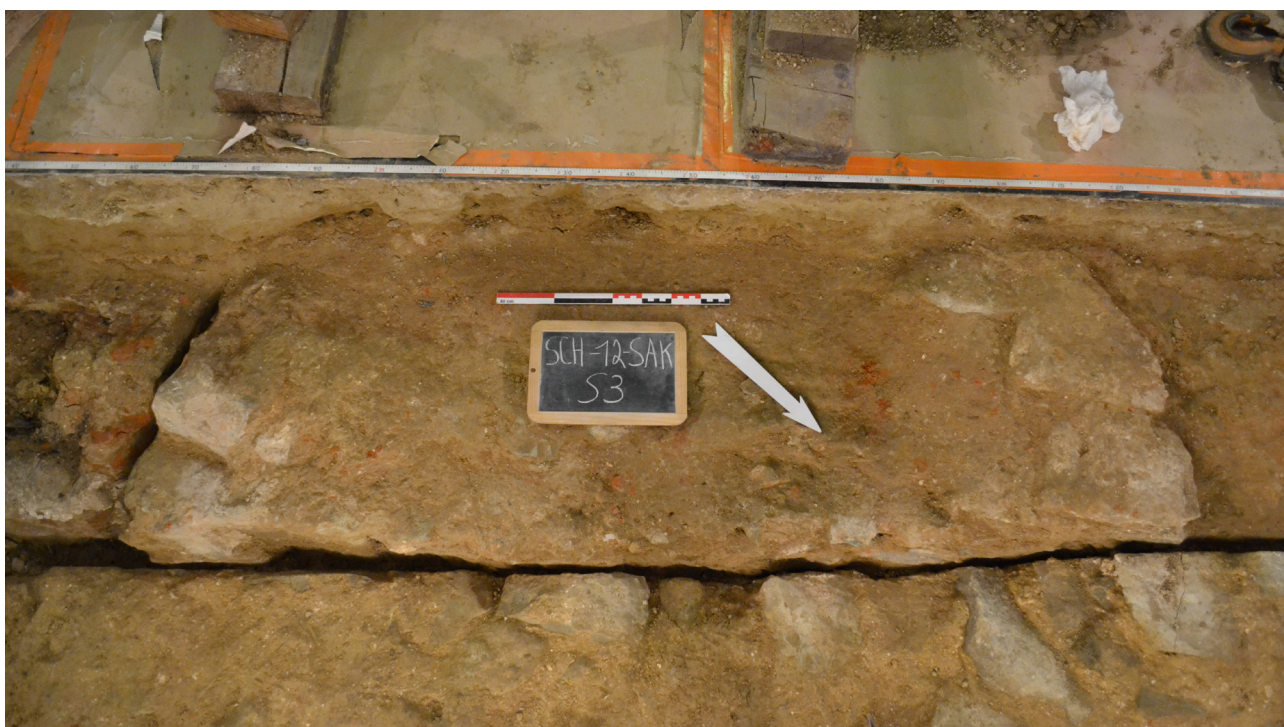
Zicht op de koorsluiting en noordelijke koorhoek van een oudere bouwfase

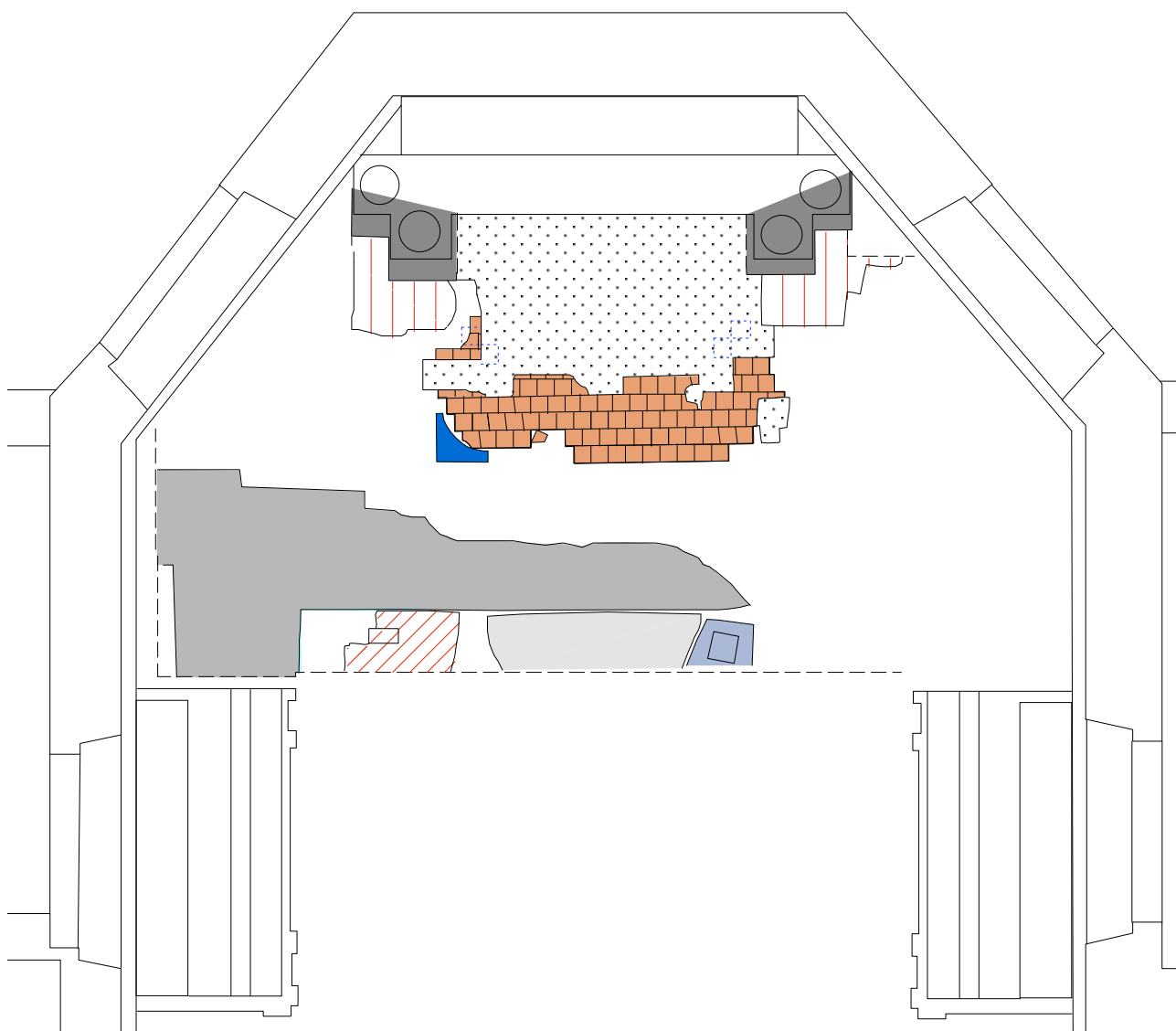
Detail van de noordelijke koorhoek

Zicht op de koorsluiting en noordelijke koorhoek van een oudere bouwfase

Massief in natuursteen (S3)

S1

S4

sokkel altaar

S6

S3

S7

S2

S5a en 5b

sokkel altaartafel

kalkmortel

door tijdens dit onderzoek niet geregistreerd aan- gezien de verstoring voor de geplande werken niet zo diep gaat. In het buitenparement van de huidige kerk zijn een aantal zones met gelijkaardige natuursteen aanwezig. Het is echter niet duidelijk of deze natuursteen zich in situ bevindt of hergebruikt is. Tegen de koorsluiting aan, ongeveer in het midden van het huidige koor, is ee massief in natuursteen aanwezig (S3). Het massief lijkt half cirkelvormig te zijn maar is niet volledig geregistreerd tijdens dit onderzoek. Een mogelijke interpretatie voor dit spoor is dat het gaat om de fundering van een altaar uit de oudere bouwphase van de kerk. Tussen S3 en S2 bevindt zich een verstoring in baksteen (S7). Aan de zuidzijde van spoor 3 bevindt zich een muurmassief in baksteen (S4), vermoedelijk vierkant van vorm, met in het midden een vierkante uitsparing. De vierkante uitsparing is opgevuld met los puin, houtskool, stukken verbrande tegel,... De onderzijde van de uitsparing is niet vrijgelegd gezien dit dieper gelegen is dan de huidige verstoring.

Muurmassief in baksteen (S4)

S4 na het verwijderen van het los puin

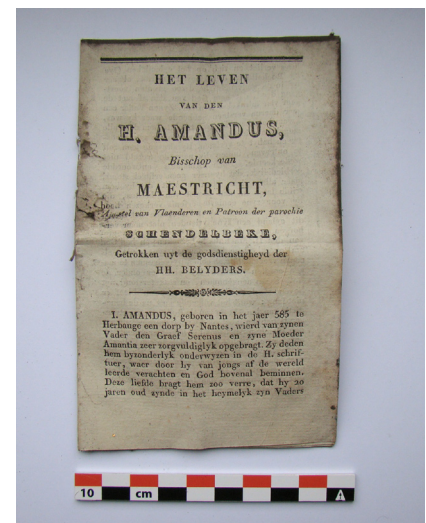
2.3. Vondsten en staalname

De vondsten tijdens dit onderzoek zijn zeer beperkt. Tijdens het demonteren van de tredes voor het altaar zijn enkele velletjes vloepapier gevonden met daarop de restanten van bladgoud. Het gaat om transfer bladgoud, waarbij het bladgoud op een drager is aangebracht waardoor het beter kan worden verwerkt. De vondst toont aan dat de vergulding op het altaar in situ is aangebracht. Aan- gezien het vloepapier onder de tredes, ter hoogte van de fundering van het altaar is teruggevonden, geeft de datering van de vloer een terminus ante quem voor de plaatsing van het altaar. De vloer (en bij uitbreiding de treden) in het koor dateert van 1842 en op dat ogen- blik staat het hoogaltaar er al.

Samen met het vloepapier zijn twee papieren vondsten aangetro- fen. Het eerste is een beschrijving van het leven van de H. Amandus op acht pagina's van 9,1 x 14,6 cm (br x h) groot. Het kleine boekje is met een touwtje samengebonden en draagt '10 mey 1715' als da- tum. Het is uitgegeven door P. Van Renterghem, stadsdrukker te Ge- raardsbergen. Het document is licht beschadigd maar nog volledig leesbaar. Het tweede boekje is gelijkaardig maar ernstig beschadigd en daardoor gedeeltelijk niet meer leesbaar. Het is gedateerd op '5 Mey 1696'.

In de vierkante uitsparing van S4 zijn een aantal verbrande tegelfrag- menten gevonden en uit S2 is een dakpanfragment gerecupereerd. Van de oudere vloer (S1) is één tegel bewaard.

Uit de mortel van de oude koorsluiting (S2) zijn twee houtskoolfrag-

Eerste pagina van het boekje 'Het leven van den H. Amandus, Bisschop van Maestricht, Apostel van Vlaenderen en Patroon der parochie Schendelbeke, Getrokken uyt de godsdienstigheyt der HH. Belyders.'

menten verzameld en uit de vulling van S4 is één houtskoolfragment als monster bewaard. Er is een mortelstaal genomen van de witte kalkmortel aan de interieurzijde van S2.

De twee houtskoolfragmenten uit S2 zijn voor C14-datering naar het labo gestuurd. Het grootste fragment levert een datering op tussen 1005 en 1075 na Chr. Het tweede, minuscule fragment levert een datum op tussen 705 en 795 na Chr.

Vloeipapier met sporen van bladgoud

3

BESLUIT

3. BESLUIT

Hoewel de opgraving in oppervlakte vrij beperkt is gebleven (ca. 24 m²), zijn de resultaten bijzonder interessant. De aangetroffen vondsten leveren nieuwe informatie op over de bouwgeschiedenis van de kerk.

De vroegste vermelding van een kerk in Schendelbeke dateert uit 1139 maar over de vorm van dit gebouw zijn geen gegevens bekend. In de muren van de huidige kerk zijn echter op een aantal plaatsen nog restanten zichtbaar van natuursteenmetselwerk. Deze restanten bevinden zich tussen de traptoren en de zuidoostgevel, onderaan het noordelijk en zuidelijk transept en onderaan de zuidelijke sacristie. Behalve voor het metselwerk naast de traptoren, is er geen zekerheid of deze restanten zich in situ bevinden dan wel gerecupereerd zijn tijdens een verbouwingsfase. Tijdens de opgraving is de koorsluiting en noordelijke koorhoek blootgelegd die aan de oudste fase van de kerk kan worden gelinkt. Als de koorsluiting wordt verbonden met de restanten in de muren van de kerk, kan een hypothetisch grondplan worden voorgesteld. Als de restanten in de transepten recuperatiemateriaal zijn, is het eveneens mogelijk dat het eerste grondplan een éénbeukig gebouw was zonder transept.

De C14-datering van één van de houtskoolfragmenten, tussen 1005 en 1075 na Chr., bevestigt de historische bron die al in 1139 melding maakt van een kerk in Schendelbeke. De datering past ook perfect in de opkomst van de Romaanse bouwkunst, die in de 11de eeuw tot bloei komt en leidt tot het bouwen van vele Romaanse kerken.

De datering van het tweede staal, tussen 705 en 795, is minder duidelijk. Mogelijk is bij de bouw van de koormuur hout gerecupereerd voor het branden van de kalk. Het is onmogelijk te zeggen of dit hout dan afkomstig is van een voorloper van het kerkgebouw of recuperatie is van elders.

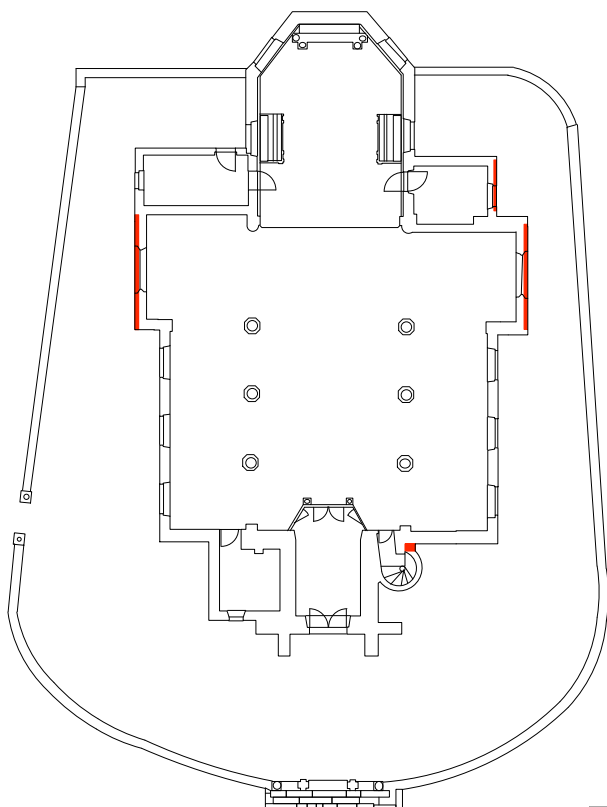
Deze opgraving maakt duidelijk dat de geschiedenis van de kerk van Schendelbeke zeker teruggaat tot de 11de eeuw en het is niet uit te sluiten dat er zich reeds vanaf de 8ste eeuw bebouwing op deze plaats bevond. Bij toekomstige opgravingen in de kerk of in de nabije omgeving dient hiervoor zeker de nodige aandacht te zijn.

De vloer in Boomse tegels dateert waarschijnlijk van 1776, wanneer het huidige koor wordt gebouwd. Gezien de fundering van het hoogaltaar bovenop deze vloer is aangebracht, levert dit een datum post quem op. Uit de opgraving is gebleken dat het hoogaltaar er reeds staat bij het leggen van de huidige vloer in het koor in 1842. Dit betekent dat het hoogaltaar tussen 1776 en 1842 is geplaatst.

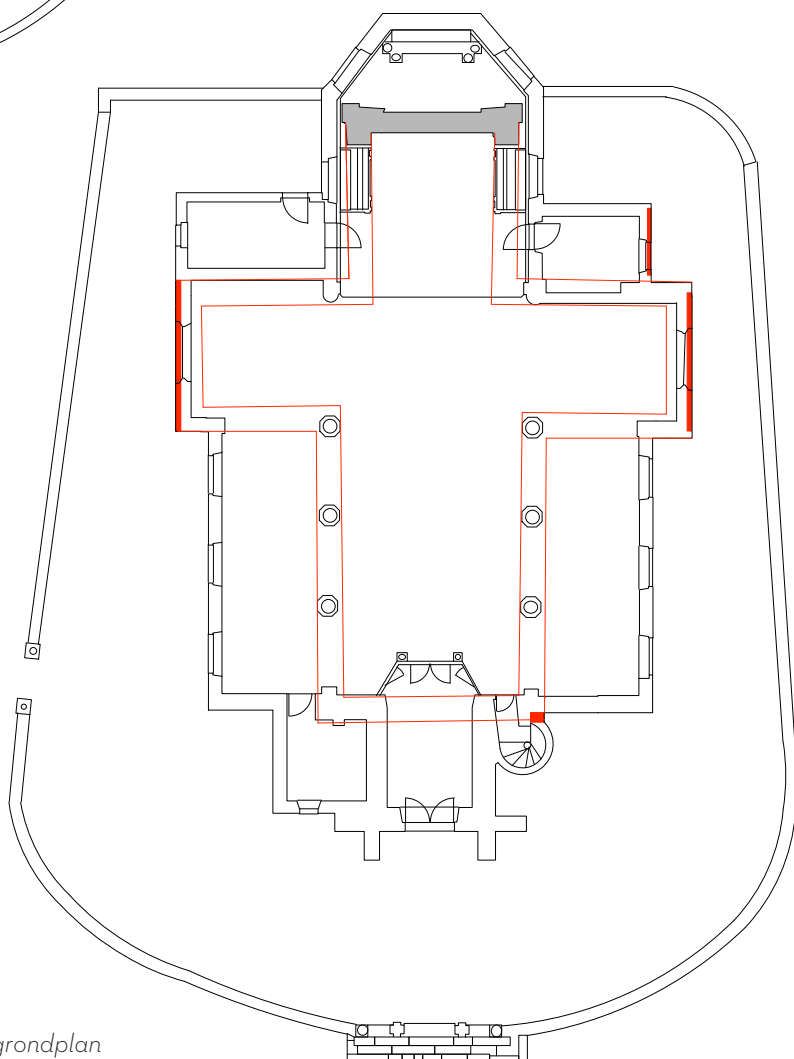

Natuursteenmetselwerk tussen de traptoren en zuidoostgevel

De overige sporen zijn minder eenduidig te interpreteren. Het natuurstenen massief is mogelijk de fundering van een altaar maar de functie van het vierkante bakstenen spoor en de verstoring in baksteen zijn niet duidelijk.

Aanduiding van de natuursteenrestanten in het exterieur parement

Hypothetische reconstructie van het oudste grondplan

4

BIJLAGEN

SPOORFORMULIER MUUR				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				2																																																			
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -																																																							
OMSCHRIJVING: Oude koormuur								VLAKNUMMER: -																																																							
1. Algemeen																																																															
TAW hoogte				25,79 (hoogste) - 25,495 (laagste)				Diepte																																																							
Oversneden door								Gelijk aan																																																							
Oversnijdt								Gelijktijdig met				S3, S4?																																																			
Ligt op								Ligt lager dan				S1																																																			
Oriëntatie				NW-ZO				Vorm																																																							
Tekening nummer								Coupe																																																							
Vondstnummer								Staalnummer																																																							
X	vlak			profiel			coupe																																																								
X	fundering			opgaand			formaat:			brokken:		X	ja		nee																																																
2. Materiaal																																																															
	baksteen			arduin			Doornikse kalksteen			zandsteen			baksteen taps			ijzerzandsteen																																															
	kalksteen			daktegels			kalkzandsteen			tegels			leisteel			cement																																															
X	andere: natuursteen (veldsteen)																																																														
3. Metselverband																																																															
	correct			incorrect			halfsteens			koppen			staand			kruis																																															
	Vlaams			staand			X	onregelmatig			niet zichtbaar			baksteen taps			ketting																																														
4. Mortelsoort																																																															
X	vrij			zeer			hard			X	zacht																																																				
	weinig			vrij			X	zeer			X	zandige																																																			
	tras			cement			leem			X	kalkmortel			zandmortel			asmortel																																														
	houtskool			chamotte			X	kalkstippen																																																							
	licht			donker			rozig			rodig			gelig			bruinig																																															
	groenig			blauwig			grijzig			roos			rood			geel																																															
	bruin			groen			wit			grijs			zwart			X	beige																																														
5. Herbruikselementen																																																															
	ja			X	nee			welke:																																																							
6. Pleister of afwerking tegen muur																																																															
X	ja			nee			welke:																																																								
7. Commentaar/interpretatie																																																															
<p>De koormuur dateert van een vorige fase van de kerk en sluit mogelijk aan bij de sporen in natuursteen in het buitenparement van de kerk.</p> <p>Hoek van de koormuur is verzwaaard uitgewerkt. Heeft dit met het vroegere reliëf te maken of is het decoratief?</p> <p>De koormuur is zeer onregelmatig bewaard in de hoogte door de bouw van het huidige koor. De muur is vermoedelijk ook in oostelijke richting verder bewaard maar bevindt zich daar dieper dan de huidige prospectiediepte.</p> <p>De beige kalkmortel is vrij zacht en zandig met vrij veel kalkmortelspikkels, -brokjes, -brokken en baksteenspikkels.</p>																																																															
																																																															
<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td colspan="8">Dit is NR.</td> <td colspan="2">2</td> <td colspan="6"></td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>																																Dit is NR.								2																							
Dit is NR.								2																																																							

SPOORFORMULIER MUUR				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				3	
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -					
OMSCHRIJVING: Natuursteenmassief								VLAKNUMMER: -					
1. Algemeen													
TAW hoogte			25,70			Diepte							
Oversneden door						Gelijk aan							
Oversnijdt						Gelijktijdig met			S2, S4?				
Ligt op						Ligt onder							
Oriëntatie						Vorm			half cirkelvormig?				
Tekening nummer						Coupe							
Vondstnummer						Staalnummer							
vlak				profiel				coupe					
X	fundering				opgaand				formaat:		brokken:	X ja	nee
2. Materiaal													
baksteen		arduin		Doornikse kalksteen		zandsteen		baksteen taps		ijzerzandsteen			
kalksteen		daktegels		kalkzandsteen		tegels		leisteens		cement			
X andere: natuursteen													
3. Metselverband													
correct		incorrect		halfsteens		koppen		staand		kruis			
Vlaams		staand		X onregelmatig		niet zichtbaar		baksteen taps		ketting			
4. Mortelsoort													
X	vrij		zeer		X	hard		zacht					
X	weinig		vrij		zeer		X	zandige					
tras		cement		leem		X	kalkmortel		zandmortel		asmortel		
houtskool		chamotte		kalkstippen									
licht		donker		rozig		rodig		gelig		bruinig			
groenig		blauwig		grizig		roos		rood		geel			
bruin		groen		wit		X	grijs		zwart		beige		
5. Herbruikelementen													
ja		X	nee		welke:								
6. Pleister of afwerking tegen muur													
ja		X	nee		welke:								
7. Commentaar/interpretatie													
Lijkt half cirkelvormig. Ligt tegen S2 aan met bouwnaad ertussen. Deze bouwnaad is aanvankelijk met kalkmortel opgevoegd. Door de verzakking van de apsis is de bouwnaad enkele cm open gegaan. Mogelijk is dit spoor de fundering van een altaar in een vorige kerkfase.													
													
Dit is NR.													
3													

SPOORFORMULIER MUUR				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				4			
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -							
OMSCHRIJVING: Muurmassief				VLAKNUMMER: -											
1. Algemeen															
TAW hoogte				25,535				Diepte							
Oversneden door								Gelijk aan							
Oversnijdt								Gelijktijdig met				S2, S3?			
Ligt op								Ligt lager dan							
Oriëntatie								Vorm				vierkant			
Tekening nummer								Coupe							
Vondstnummer								Staalnummer							
vlak		profiel		coupe											
X	fundering	opgaand		formaat:		brokken:		X	ja			nee			
2. Materiaal															
X	baksteen	arduin		Doornikse kalksteen		zandsteen		baksteen taps		ijzerzandsteen					
	kalksteen	daktegels		kalkzandsteen		tegels		leisteel		cement					
andere:															
3. Metselverband															
	correct	incorrect		halfsteens		koppen		staand		kruis					
	Vlaams	staand		onregelmatig		X	niet zichtbaar	baksteen taps		ketting					
4. Mortelsoort															
X	vrij	zeer		X	hard	zacht									
	weinig	vrij		zeer		zandige									
	tras	cement		leem		X	kalkmortel	zandmortel		asmortel					
	houtschool	chamotte		kalkstippen											
	licht	donker		rozig		rodig		gelig		bruinig					
	groenig	blauwig		grijzig		roos		rood		geel					
	bruin	groen		wit		grijs		zwart		X	beige				
5. Herbruikselementen															
	ja	X	nee	welke:											
6. Pleister of afwerking tegen muur															
	ja	X	nee	welke:											
7. Commentaar/interpretatie															
<p>Vierkant muurmassief met centraal een vierkante opening. Deze opening is opgevuld met aarde, houtschool en verbrande tegels. Relatie met S2 & S3 niet duidelijk. Deel van een altaar?</p>															
															
Dit is NR.															
4															

SPOORFORMULIER MUUR				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -				
OMSCHRIJVING: Fundering sokkels altaar								VLAKNUMMER: -				
1. Algemeen												
TAW hoogte		25,725 (A) - 25,705 (B)				Diepte						
Oversneden door						Gelijk aan						
Oversnijdt						Gelijktijdig met						
Ligt op						Ligt onder						
Oriëntatie						Vorm						
Tekening nummer						Coupe						
Vondstnummer						Staalnummer						
X	vlak	profiel				coupe						
X	fundering	opgaand				formaat: 23,5/25 x 11/11,5 x 5 cm		brokken:		X	ja	nee
2. Materiaal												
X	baksteen	arduin		Doornikse kalksteen		zandsteen		baksteen taps		ijzerzandsteen		
	kalksteen	daktegels		kalkzandsteen		tegels		leisteel		cement		
andere:												
3. Metselverband												
	correct	incorrect		halfsteens		koppen		staand		kruis		
	Vlaams	staand		X	onregelmatig	niet zichtbaar		baksteen taps		ketting		
4. Mortelsoort												
	vrij	X	zeer	X	hard	zacht						
	weinig	vrij		zeer		X	zandige					
	tras	cement		leem		X	kalkmortel	zandmortel		asmortel		
	houtschool	chamotte		kalkstippen								
	licht	donker		rozig		rodig		gelig		bruinig		
	groenig	blauwig		grijzig		roos		rood		geel		
	bruin	groen		wit		grijs		zwart		X	beige	
5. Herbruikbarelementen												
	ja	X	nee	welke:								
6. Pleister of afwerking tegen muur												
	ja	X	nee	welke:								
7. Commentaar/interpretatie												
De fundering onder de sokkels van het marmeren altaar (5A onder noordelijke sokkel en 5B onder zuidelijke sokkel). Vermoedelijk is S1 uitgebroken om de fundering te kunnen plaatsen. Vlak onder de sokkel ligt een horizontale laag bakstenen op een rommelig baksteenmetselwerk met veel brokken.												
Dit is NR.												
5												

SPOORFORMULIER MUUR				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				6																																																			
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -																																																							
OMSCHRIJVING: Fundering altaartafel								VLAKNUMMER: -																																																							
1. Algemeen																																																															
TAW hoogte								Diepte																																																							
Oversneden door								Gelijk aan																																																							
Oversnijdt								Gelijktijdig met																																																							
Ligt op				S1				Ligt lager dan																																																							
Oriëntatie								Vorm																																																							
Tekening nummer								Coupe																																																							
Vondstnummer								Staalnummer																																																							
X	vlak	X	profiel					coupe																																																							
X	fundering		opgaand					formaat: 20/21 x 11/12 x 6 cm				brokken:	X	ja		nee																																															
2. Materiaal																																																															
X	baksteen		arduin		Doornikse kalksteen					zandsteen					baksteen taps					ijzerzandsteen																																											
	kalksteen		daktegels		kalkzandsteen					tegels					leisteel					cement																																											
andere:																																																															
3. Metselverband																																																															
	correct		incorrect		halfsteens					koppen					staand					kruis																																											
	Vlaams		staand	X	onregelmatig					niet zichtbaar					baksteen taps					ketting																																											
4. Mortelsoort																																																															
	vrij	X	zeer	X	hard					zacht																																																					
	weinig		vrij		zeer					zandige																																																					
	tras		cement		leem				X	kalkmortel					zandmortel					asmortel																																											
	houtschool		chamotte	X	kalkstippen				X	kalkbrokjes																																																					
	licht		donker		rozig					rodig					gelig					bruinig																																											
	groenig		blauwig		grijzig					roos					rood					geel																																											
	bruin		groen		wit				X	grijs					zwart					beige																																											
5. Herbruikselementen																																																															
	ja	X	nee					welke:																																																							
6. Pleister of afwerking tegen muur																																																															
	ja	X	nee					welke:																																																							
7. Commentaar/interpretatie																																																															
De fundering van de altaartafel is een zeer onregelmatig en rommelig baksteenmetselwerk.																																																															
																																																															
<table border="1"> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> <tr> <td colspan="8">Dit is NR.</td> <td colspan="2">6</td> <td colspan="6"></td> </tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td> </tr> </table>																																Dit is NR.								6																							
Dit is NR.								6																																																							

SPOORFORMULIER				PROJECT: SCH-12-SAK				SPOORNUMMER				7				
DATUM: 1 oktober 2012				UITVOERDER: Marjolein Deceuninck				PUTNUMMER: -								
OMSCHRIJVING: Verstoring								VLAKNUMMER: -								
1. Algemeen																
TAW hoogte				25,825				Diepte								
Oversneden door								Gelijk aan								
Oversnijdt								Gelijktijdig met								
Ligt op								Ligt onder								
Oriëntatie								Vorm								
Tekening nummer								Coupe								
Vondstnummer								Staalnummer								
X	vlak			profiel			coupe									
	fundering			opgaand			formaat: 23,5 x 12 x ? cm				brokken:		X	ja	nee	
2. Compactheid																
	vrij			zeer			hard			vast			los			
3. Kleur																
	homogeen		X	heterogeen		licht		donker								
	rozig			rodig		gelig		bruinig		groenig		blauwig				
	grijsig			zwart		beige		roos		X	rood		geel			
X	bruin			groen		wit		grijs								
	gelaagd			vlekjes		vlekken		kleur/soort:								
4. Samenstelling																
	fijn		grof													
	zandig		lemig		kleiig		venig		humeus		puinig					
	zand		leem		klei		veen		leem		puin		zandleem		beer	
5. Materiaal																
X	baksteen		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	kalkmortel		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	houtskool		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	tegels		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	leesteen		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	Doornikse kalksteen		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	dakpan		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	zandsteen		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
	andere: aarde		vrij		zeer		veel		weinig		spikkels		brokjes		brokken	
6. Aflijning																
X	duidelijk		onduidelijk													
7. Commentaar/interpretatie																
<p>Heterogene verstoring tussen S3 en S2. Er bevinden zich bakstenen in de verstoring. Oorzaak/functie is onduidelijk.</p>																
																
Dit is NR. 7																

SCH-12-SAK**SPORENLIJST**

SPOORNUMMER	PUTNUMMER	VONDSTNUMMER	OMSCHRIJVING
1	-	3	Vloer
2	-	4	Koorsluiting van een oudere bouwfase
3	-	-	Natuursteenmassief
4	-	2	Muurmassief
5a	-	-	Fundering sokkel altaar
5b	-	1	Fundering sokkel altaar
6	-	-	Fundering altaartafel
7	-	-	Verstoring

SCH-12-SAK**VONDSTENLIJST**

VONDSTNUMMER	PUTNUMMER	SPOORNUMMER	SOORT
1	-	5b	Papier
2	-	4	Aardewerk, houtskool
3	-	1	Tegel
4	-	2	Fragment dakpan

FOTOLIJST

NUMMER	DATUM	ONDERWERP	RICHTING
DSC0044	17-09-12	Tredes na demontage beplanking	NO
DSC0045	17-09-12	Tredes na demontage beplanking	NO
DSC0046	17-09-12	Tredes na demontage beplanking	NO
DSC0047	17-09-12	Vloer voor demontage	NW
DSC0048	17-09-12	Vloer voor demontage	NO
DSC0049	17-09-12	Openstaande voeg tussen tredes	ZO
DSC0050	17-09-12	Openstaande voeg tussen tredes	ZO
DSC0051	17-09-12	Openstaande voeg tussen tredes	NO
DSC0052	17-09-12	Vloer voor demontage	N
DSC0053	17-09-12	Tredes voor demontage	N
DSC0054	17-09-12	Tredes voor demontage	N
DSC0055	17-09-12	Scheurvorming	O
DSC0057	17-09-12	Scheurvorming	O
DSC0058	17-09-12	Tredes voor demontage	N
DSC0060	17-09-12	S1	-
DSC0062	17-09-12	S1	-
DSC0063	17-09-12	S1	-
DSC0064	17-09-12	S1	-
DSC0065	17-09-12	S1	-
DSC0066	17-09-12	S1-S6	N
DSC0068	17-09-12	S1	-
DSC0001	18-09-12	S2	ZW
DSC0002	18-09-12	S2	ZW
DSC0003	18-09-12	S2	ZW
DSC0004	18-09-12	S2	ZW
DSC0005	18-09-12	S2	ZO
DSC0006	18-09-12	S2	ZO
DSC0007	18-09-12	S2	NW
DSC0008	18-09-12	S2	NW
DSC0009	18-09-12	S2	NO
DSC0010	18-09-12	S2	NO
DSC0013	18-09-12	Ondergrondse scheur	ZO
DSC0014	18-09-12	Ondergrondse scheur	ZO
DSC0016	18-09-12	S1	NO
DSC0019	18-09-12	S2 tijdens blootleggen	NW
DSC0020	18-09-12	S2 tijdens blootleggen	NW
DSC003	19-09-12	S2	-
DSC004	19-09-12	S2	-
DSC005	19-09-12	S2	-
DSC006	19-09-12	S2	-
DSC008	19-09-12	S2	-
DSC009	19-09-12	S2	-
DSC010	19-09-12	S2	-
DSC011	19-09-12	S2	-

DSC012	19-09-12	S2	-
DSC013	19-09-12	S2	-
DSC014	19-09-12	S2	-
DSC014'	19-09-12	S2	-
DSC015	19-09-12	S2	-
DSC016	19-09-12	S2	NW
DSC017	19-09-12	S2	NW
DSC018	19-09-12	S2	NW
DSC019	19-09-12	S2	NW
DSC020	19-09-12	S2	NW
DSC021	19-09-12	S2	NW
DSC022	19-09-12	S2	NW
DSC022'	19-09-12	S2	NW
DSC023	19-09-12	S2	NW
DSC024	19-09-12	S2	ZW
DSC025	19-09-12	S2	ZW
DSC026	19-09-12	S2	ZW
DSC027	19-09-12	S2	ZW
DSC028	19-09-12	S2-S3-S4	W
DSC030	19-09-12	S2	NW
DSC031	19-09-12	S2	NW
DSC032	19-09-12	S2	NW
DSC033	19-09-12	S2-S3-S4	ZW
DSC035	19-09-12	S2	ZW
DSC036	19-09-12	Exterieur, naast traptoren	N
DSC037	19-09-12	Exterieur, noordtransept	O
DSC038	21-09-12	S3	-
DSC039	21-09-12	S3	-
DSC041	21-09-12	S3	-
DSC042	21-09-12	S3	-
DSC043	21-09-12	S4	NW
DSC044	21-09-12	S4	-
DSC045	21-09-12	S4	-
DSC046	21-09-12	S4	-
DSC047	21-09-12	S4	-
DSC048	21-09-12	S5a	NO
DSC050	21-09-12	S5a	NO
DSC052	21-09-12	S5a	ZO
DSC054	21-09-12	S5a	ZO
DSC055	21-09-12	S5b	NO
DSC057	21-09-12	S5b	N
DSC058	21-09-12	Altaartafel	NW
DSC059	21-09-12	S4	-
DSC060	21-09-12	Overzicht	NW
DSC063	21-09-12	Overzicht	NW
DSC064	21-09-12	Overzicht	NW
DSC066	21-09-12	S6	NO
DSC067	21-09-12	S6	NO
DSC068	21-09-12	S6	NO
DSC069	21-09-12	S6	NO

DSC0002	1-10-12	Detail kalkmortel S2	-
DSC0006	1-10-12	Detail kalkmortel S2	NW
DSC0008	1-10-12	S5a	O
DSC0010	1-10-12	S5a	O
DSC0011	1-10-12	S5a	O
DSC0013	1-10-12	S5a	O
DSC0015	1-10-12	Exterieur, traptoren	N
DSC0016	1-10-12	Exterieur, zuidtransept	N
DSC0017	1-10-12	Exterieur, zuidsacristie	NO
DSC0018	1-10-12	Exterieur, noordtransept	O
DSC07929	19-10-12	Boekje pagina 1	-
DSC07930	19-10-12	Boekje pagina 2-3	-
DSC07931	19-10-12	Boekje pagina 4-5	-
DSC07932	19-10-12	Boekje pagina 6-7	-
DSC07933	19-10-12	Boekje pagina 8	-
DSC07934	19-10-12	Transfer bladgoud	-
DSC07935	19-10-12	Tweede boekje	-

rijksuniversiteit
 groningen

faculteit wiskunde en
 natuurwetenschappen

centrum voor
 isotopenonderzoek

T 050 363 47 60
F 050 363 47 38

Nijenborgh 4
NL-9747 AG Groningen

Fenikx
Ms M. Deceuninck
Weststraat 129H
9940 Sleidinge
Belgie

Datum
May 8, 2013

Our reference
CIO/129-2013/JVo

Dear Ms Deceuninck,

Here are the results of our analysis of your samples:

GrA-55968	Schendelbeke SCH-12-SAK M1	910± 35 BP
GrA-56624	Schendelbeke SCH-12-SAK M2	1200± 45 BP

Yours sincerely,

Prof. dr.ir. J. van der Plicht